

शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर

प्रति,
मा.प्राचार्य/संचालक,
सर्व संलग्न महाविद्यालये/मान्यताप्राप्त संस्था,
शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर.

महोदय / महोदया,

राज्य माहिती आयोगाच्या सन २०१५ च्या दहाव्या वार्षिक अहवालाबाबतचे मा.कक्ष अधिकारी, महाराष्ट्र शासन, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचे क्र.रामाआ-२०१६/ प्र.क्र.१८५-१६/आस्था-२, दि.२९/१२/२०१६ चे पत्र तसेच मा.अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन, सामान्य प्रशासन विभाग, मुंबई यांचे क्रमांक-रामाआ २०१६/प्र.क्र.१७८/सहा., दि.२१/१२/२०१६ चे पत्र व सन २००६ ते २०१४ या कालावधीमध्ये राज्य माहिती आयोगाने वार्षिक अहवालामध्ये केलेल्या शिफारशी आपल्या माहितीसाठी व आवश्यक त्या कार्यवाहीसाठी अग्रेषित केल्या आहेत. त्यानुसार कार्यवाही करण्यात यावी.

कळावे,

सोबत - वरीलप्रमाणे.

आदेशान्वये,

I/C उपकुलसचिव

संदर्भ क्र. संलग्नता/टी-२/
दि. 7 APR 2017

No. 6
No. 6

प्रत - आस्थापना विभागास, माहितीसाठी.

3

महाराष्ट्र शासन

क्र.०२२ २२८५५७६६

क्र. : रामाआ-२०१६/प्र.क्र.१८५-१६/आस्था-२

उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग

हुतात्मा रा. रंगुरु चौक, मादाम कामा रोड,

४३१ (विस्तार), ४ था मजला,

मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२,

दिनांक : २९.१२.२०१६

प्रति,

संचालक (उच्चशिक्षण / तंत्रशिक्षण / कला / ग्रंथालय), महाराष्ट्र राज्य,

कुलगुरु, सर्व अकृषिक विद्यापीठे, महाराष्ट्र राज्य,

प्रथम अपिलीय अधिकारी तथा उपसचिव (महाविद्यालयीन शिक्षण / विद्यापीठ शिक्षण / तंत्रशिक्षण / कला / ग्रंथालये) उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२.

विषय : राज्य माहिती आयोगाच्या सन २०१५ च्या दहावा वार्षिक अहवालाबाबत...

संदर्भ : सामान्य प्रशासन विभागाचे क्र.रामाआ-२०१६/प्र.क्र.१७८/सहा, दिनांक

२९.१२.२०१६ रोजीचे पत्र.

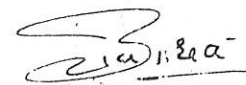
महोदय/महोदया,

सामान्य प्रशासन विभागाचे क्र.रामाआ-२०१६/प्र.क्र.१७८/सहा, दिनांक २९.१२.२०१६ रोजीचे पत्र सोबत जोडले आहे.

माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५ मधील कलम २५(१) मधील तरतूदीनुसार राज्य माहिती आयोगाकडून प्राप्त झालेला राज्य माहिती आयोगाचा सन २०१५ चा दहावा वार्षिक अहवाल विधिमंडळास दि.१५.१२.२०१६ रोजी सादर करण्यात आला आहे. सन २००६ ते २०१४ या कालावधीतील अहवालात आयोगाने केलेल्या शिफारशांची अंमलबजावणी झाली नसल्याचे अहवालात नमुद केले आहे.

तरी या शिफारशी आपल्या अधिपत्याखालील क्षेत्रीय कार्यालयातील / सर्व सार्वजनिक प्राधिकरणांतील सर्व जन माहिती अधिकारी, प्रथम अपिलीय अधिकारी यांच्या निदर्शनास आणाव्यात व त्यानुसार यथोचित कार्यवाही करून अनुपालन अहवाल शासनास सादर करावा, ही विनंती.

सहपत्र :- वरील प्रमाणे.

(रा. वि. जाधव)

कक्ष अधिकारी, महाराष्ट्र शासनाची विद्यापीठ, कोल्हापूर.

आयुक्त विभाग :-
जी. डी./आय. जी. डी.

04 FEB 2017

महाराष्ट्र शासन

तातडीचे

दूरध्वनी क्रमांक - ०२२-२२०४९५४३

क्रमांक - रामाआ २०१६/प्र.क्र. १७८/सहा.

सामान्य प्रशासन विभाग,

१९ वा मजला, नवीन प्रशासन भवन,

मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक,

मंत्रालयासमोर, मुंबई - ४०० ०३२.

दिनांक:- २१.१२.२०१६

22 DEC 2016

प्रति,

उप सचिव,
(माहिती अधिकार समन्वय),
सर्व मंत्रालयीन विभाग,
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.

उप सचिव विभाग

क्रमांक: २२१२१-२

दिनांक: २२.१२.२०१६

आयक क्र:

विषय - राज्य माहिती आयोगाच्या सन २०१५ च्या दहावा वार्षिक अहवाल.

महोदय,

माहिती अधिकार अधिनियम २००५ मधील कलम २५(१) मधील तरतूदीनुसार राज्य माहिती आयोगाकडून प्राप्त झालेला राज्य माहिती आयोगाचा सन २०१५ चा दहावा वार्षिक अहवाल विधिमंडळास दि.१५.१२.२०१६ रोजी सादर करण्यात आला आहे. सदर अहवालाची पुस्तिका माहिती व सी.डी. आवश्यक कार्यवाहीसाठी सोबत पाठविण्यात येत आहे.

२. सन २००६ ते २०१४ या कालावधीतील अहवालात आयोगाने केलेल्या शिफारशीची अंमलबजावणी झाली नसल्याचे विषयाधीन अहवालात नमूद केले आहे. या शिफारशी आपल्या अधिपत्याखालील कार्यालयातील/ सर्व सार्वजनिक प्राधिकरणांतील सर्व जन माहिती अधिकारी, प्रथम अपीलीय अधिकारी, यांच्या निदर्शनास आणाव्यात व त्यानुसार यथोचित कार्यवाही करून तत्संदर्भात विभागाचा एकत्रित अनुपालन अहवाल आयोगासह या विभागास पाठविण्याची विनंती करण्यात येत आहे.

सोबत-वरीलप्रमाणे

आपला,

(रा.गा.गायकवाड)

शासनाचे अवर सचिव.

प्रत- कार्या-६ संग्रहार्थ.

प्रकरण क्र. ५

सार्वजनिक प्राधिकरणांकडून माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५ च्या

प्रभावी अंमलबजावणीसाठी शासनास केलेल्या शिफारशी

५ यापूर्वीच्या वार्षिक अहवालातील ठळक शिफारशी खालीलप्रमाणे :-

५.१ राज्य माहिती आयोगाच्या सन २००६ च्या अहवालातील शिफारशी-

द्वितीय अपीलाची सुनावणी घेत असताना, राज्य माहिती आयुक्तांच्या निदर्शनास आलेल्या बाबींच्या आधारे राज्य माहिती आयोगाच्या, राज्य विधान मंडळास यापूर्वी सादर केलेल्या विविध वार्षिक अहवालांमध्ये (प्रकरण ५ मध्ये) शासनास शिफारशी केल्या आहेत.

५.२ राज्य माहिती आयोगाच्या सन २००७ च्या अहवालातील शिफारशी-

- १) प्रथम अपीलीय अधिकारी यांनी कारणमिमांसा देऊन निर्णय देण्याबाबत सूचना निर्गमित करणे.
- २) छायांकित प्रती व प्रमाणित प्रती देण्यासंदर्भात स्पष्टीकरणात्मक परिपत्रक काढणे.
- ३) प्रशिक्षण कार्यक्रमांचे आयोजन करणे.
- ४) प्रत्येक सार्वजनिक प्राधिकरणाने त्यांच्याकडील जन माहिती अधिकारी व प्रथम अपिलीय अधिकारी यांची माहिती असणारी पुस्तिका प्रसिध्द करण्याबाबत सूचना देणे.
- ५) अभिलेख्यांची सूची करण्याबाबत निदेश देणे.
- ६) सार्वजनिक प्राधिकरणांकडील योजनांचा तपशील, प्रस्तावित खर्च, अर्थसंकल्पीय तरतूदी, प्रत्यक्ष खर्च याचा अहवाल कलम ४ अन्वये जनतेस सहजतेने उपलब्ध करून देण्याबाबत शासन स्तरावरून आदेश देणे.
- ७) राज्य सरकार तर्फे निधीद्वारे ज्यांना प्रत्यक्ष व अप्रत्यक्षपणे मोठ्या प्रमाणावर वित्त पुरवठा केला जातो अशा अशासकीय संस्थांची यादी प्रसिध्द करणे.
- ८) कलम २७ प्रमाणे नियम प्रसिध्द करणे.
- ९) तक्रार निर्णयाबाबत नियम तयार करणे.
- १०) आयोगाच्या निर्णयाची तातडीने अंमलबजावणी करण्याबाबत सूचना देणे.

५.३ राज्य माहिती आयोगाच्या सन २००८ च्या अहवालातील शिफारशी

- १) अभिलेखे सूचीबद्ध करणे व संगणकीकरण करण्यायोग्य अभिलेख्यांचे संगणकीकरण करणे.
- २) नियमांची मानके कार्यालयाच्या दर्शनी भागात लावण्याबाबत.
- ३) अधिनियमाच्या कलम २ (ज) प्रमाणे कोणती माहिती मागता येते व कोणती माहिती मागता येत नाही याचे विश्लेषण प्रसिध्द करणे.
- ४) माहिती मिळण्याकरता प्रसिध्द केलेले अतिरिक्त नियम, मार्गदर्शक तत्त्वे प्रसिध्द करणे.
- ५) आयोगाच्या आदेशाचा अवमान झाल्यास शास्ती होऊ शकते याची स्पष्ट कल्पना देणारे परिपत्रक काढणे.
- ६) योग्य वरिष्ठतेच्या अधिकाऱ्यांची जन माहिती अधिकारी व प्रथम अपिलीय अधिकारी म्हणून नेमणूक करण्याबाबत शासन आदेश काढणे.
- ७) प्रथम अपीलावरील निर्णय देताना प्रथम अपिलीय अधिकारी यांनी प्रथम अपीलावरील निर्णयात माहिती देण्यास झालेल्या विलंबाबाबत विश्लेषण करण्याचे शासन स्तरावरून आदेश देण्याबाबत.

५.४ राज्य माहिती आयोगाच्या सन २००९ च्या अहवालातील शिफारशी -

- १) कलम ४ ची अंमलबजावणी गंभीरपणे करणे.
- २) कलम १९ (१) अन्वये केलेल्या प्रथम अपीलावर लक्षा प्रकारे निर्णय घ्यावा याबाबत शासनस्तरावर परिपत्रक काढणे.
- ३) वन हक्क व जल स्वराज्य समितीकडील योजनांशा संबंधित माहिती देण्यासाठी ग्राम सेवकांची जन माहिती अधिकारी म्हणून नेमणूक करणे.
- ४) महाराष्ट्र सार्वजनिक अभिलेख अधिनियम, २००५ च्या तरतूदीचे पालन करण्याबाबत.
- ५) प्रथम अपिलीय अधिकारी म्हणून किमान नायब तहसिलदार दर्जाचे अधिकारी नेमण्याबाबत.

- ६) दारिद्र्य रेषेखालील अर्जदारांना जास्तीत जास्त ५० पृष्ठांपर्यंतची माहिती विनामूल्य देण्याबाबत.
७) अनुदानित शाळांतील मुख्याध्यापकांना माहिती अधिकारांतर्गत माहिती देण्याचे निदेश देण्याबाबत.

५.५

राज्य माहिती आयोगाच्या सन २०१० च्या अहवालातील शिफारशी -

- १) माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५ च्या कलम १९ (३) अन्वये दाखल झालेली द्वितीय अपिले निकाली काढण्यासाठी कार्यपध्दती विहित करणे.
- २) माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५ च्या कलम ४ (१) (ख) प्रमाणे आणि महाराष्ट्र राज्य शासनाचे परिपत्रक क्रमांक केमाअ २००८/८७०/प्र.क्र.३००/सहा, दिनांक १३/५/२००९ प्रमाणे सार्वजनिक प्राधिकरणांनी करावयाच्या पत्रव्यवहारावर जन माहिती अधिकाऱ्यांचा तसेच प्रथम अपिलीय अधिकाऱ्यांचा पूर्ण पत्ता (नावासहित), पदनाम, दूरध्वनी क्रमांक, ई-मेल आय.डी. इत्यादी बाबी नमूद करण्याबाबत पुन्हा निदर्शनास आणणे.
- ३) माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५ च्या कलम ७ (१) नुसार ३० दिवसांच्या आत अर्जदारास माहिती उपलब्ध करून दिली नाही तर कलम ७ (६) नुसार अर्जदाराने मागितलेली माहिती मोफत पुरविण्यासंदर्भात कागदपत्रांच्या छायाप्रतींसाठी येणारा खर्च संबंधित जन माहिती अधिकाऱ्यांकडून वसूल करण्याबाबत शासन स्तरावर निर्णय घेणे.
- ४) माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५ च्या कलम १९ (१) किंवा १९ (२) अन्वये प्रथम अपिलीय अधिकाऱ्याने अपील मिळाल्याच्या दिनांकापासून ३० दिवसांच्या आत निकाली न काढल्यास कलम १९ (६) प्रमाणे विलंबाने प्रकरण निकाली काढताना झालेल्या उशिराबाबतची कारणे नमूद करणे, अन्यथा प्रशासकीय कारवाई करणे.
- ५) अर्जदाराने माहिती प्राप्त करण्यासाठी भरलेली रक्कम त्याच कामासाठी कशी वापरता येईल व ती वापरण्यासाठी कोणती कार्यपध्दती कार्यान्वित करता येईल; याचा शासन स्तरावर विचार करणे.
- ६) माहितीच्या अधिकारात अर्जदाराने साक्षांकित अनेक प्रतींची मागणी केल्यास माहिती शुल्काचे दर नव्याने निश्चित करावेत जेणेकरून साक्षांकित प्रतींच्या मोबदल्यात शासनास महसूल उपलब्ध होऊ शकेल.
- ७) केंद्रीय माहिती अधिकार अधिनियम, २००५ च्या अंमलबजावणीबाबत शासनाचे निर्णय तसेच परिपत्रके ग्राम पातळीपर्यंत पोहोचतील याची खात्री करणे.

५.६

राज्य माहिती आयोगाच्या सन २०११ च्या अहवालातील शिफारशी -

- १) कलम ४ ची अंमलबजावणी गांभीर्याने करणे.
- २) महाराष्ट्र सार्वजनिक अभिलेख अधिनियम, २००५ नुसार अभिलेख सूचिबद्ध करणे व संगणकीकरण करणे.
- ३) आयोगाच्या आदेशांचे अनुपालन विहित मुदतीत करणे.
- ४) दारिद्र्य रेषेखालील अर्जदारांना किती पृष्ठांपर्यंतची माहिती विनामूल्य पुरवावी याबाबत शासनाने योग्य तो निर्णय घेण्याची आवश्यकता.
- ५) योग्य वरिष्ठतेच्या अधिकाऱ्यांची जन माहिती अधिकारी व प्रथम अपिलीय अधिकारी म्हणून नेमणूक करण्याबाबत शासन आदेश काढणे.
- ६) प्रथम अपिलावर विहित मुदतीत निर्णय घेणे.

५.७

राज्य माहिती आयोगाच्या सन २०१२ च्या अहवालातील शिफारशी :-

- १) शासकीय कामकाजामध्ये सुधारणा व कामाकाजाची माहिती होण्यासाठी सर्व कर्मचाऱ्यांच्या सेवा प्रवेशोत्तर परीक्षा (Departmental Qualification Examination) घेण्यात येतात. या परीक्षांच्या अभ्यासक्रमामध्ये :
 - माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५
 - महाराष्ट्र सार्वजनिक अभिलेख, २००५
 - महाराष्ट्र शासकीय कामात विलंब करणेस प्रतिबंध करण्याचा अधिनियम, २००५ चे प्रकरण ३
 या विषयांचा समावेश करावा. (कलम २७ (२)(च) नुसार समुचित शासनाला अधिकार)
- २) नागरिकाने माहितीचा अर्ज केल्यास व त्याला माहिती ई-मेल वर हवी असल्यास माहितीच्या प्रती स्कॅन करून माहिती ई-मेल वर देण्याची तरतूद नियमात करण्यात यावी.
 - त्यामुळे वेळ व पैसा वाचेल
 - कार्यालये ई-गव्हर्नन्सचा वापर करण्यास सुरुवात करतील
 - सद्या बहुतेक कार्यालयात माहिती अधिकार कायदांतर्गत माहिती पाठविण्यासाठी पोस्टेजला निधी उपलब्ध नसतो.

- नागरिकाने भरलेले शुल्क लेखाशीर्षावर जमा होते ते काढता येत नाही.
 - त्यामुळे माहिती प्रकट करण्याच्या प्रक्रीयेत अनेक अडचणी जन माहिती अधिका-यांपुढे असतात.
 - केवळ सहजपणे स्कॅन करणे शक्य असलेले, तसेच संगणकावर उपलब्ध असणारी माहिती अशी ई-मेलवर मोफत देण्याची सुरुवात केल्यास माहिती प्रकट करण्याच्या प्रक्रीेलाही वेग येईल व कार्यालयावरचा ताणही कमी होईल.
- ३) सर्व सार्वजनिक प्राधिकरणांतील प्रथम अपिलीय प्राधिका-यांवर प्रथम अपिलाची सुनावणी योग्य पध्दतीने घेण्याचे बंधन घालून त्यांना सुनावणीची पध्दत, सुनावणीसाठी द्यावयाची सुस्पष्ट नोटीस, सुस्पष्ट आदेश व आदेशाची प्रत नागरिकांस तात्काळ देण्याची पध्दत इ. बाबतीत नियम करून प्रशिक्षणाची सक्ती करणे.
- ४) सर्व प्राधिकरण प्रमुखांना म्हणजेच खाते प्रमुखांना खालील बाबींसाठी जबाबदार ठरवणे व या बाबी त्यांचे वार्षिक गोपनीय अहवाल तसेच Annual Performance Report शी निगडित करणे.
- ५) माहितीच्या अधिकार अधिनियमातील कलम ४ची अंमलबजावणी
- ६) महाराष्ट्र शासकीय कामात विलंब करण्यास प्रतिबंध करण्याचा अधिनियम, २००५ चे प्रकरण ३ ची (नागरिकांची सनद) अंमलबजावणी.
- ७) सर्व अधिकारी/कर्मचा-यांचे वरील दोन अधिनियम व अभिलेख व्यवस्थापनाचे प्रशिक्षण
- ८) प्रत्येक कार्यालयात अभिलेख कक्ष उभारणे व अभिलेखापाल नेमला नसेल तिथे अभिलेखापाल पदनिर्देशित करण्यास सक्ती करणे.
- ९) वरील तीनही अधिनियमांची अंमलबजावणीच्या प्रत्येक टप्प्यावर विभाग प्रमुख, खाते प्रमुख, प्रादेशिक विभाग प्रमुख व कार्यालय प्रमुख यांचा क्रीयाशील सहभाग असणे आवश्यक आहे.
- १०) अभिलेख व्यवस्थापनाविषयी सर्व कार्यालय व कर्मचा-यांमध्ये अनास्था दिसून येते. त्यामुळे माहिती देताना व तिचा शोध घेताना अडचणी निर्माण होऊन कर्मचा-यांचा वेळ व श्रम माहिती शोधण्यात जातो. हे टाळण्यासाठी प्रत्येक कार्यालयाच्या अभिलेखाची तपासणी (Audit) अभिलेख संचालनालय, मुंबई यांच्या मार्फत करण्यास सक्ती करण्यात यावी.
- ११) माहितीच्या अर्ज व अपिलांबाबत कार्यालयात स्वतंत्र टपाल व्यवस्था कऱण्याचे सुचविले
- १२) कलम-४च्या अंमलबजावणीसाठी सर्व कार्यालय प्रमुखांना कलम-४ चे प्रशिक्षण अनिवार्य करावे. सदरचे प्रशिक्षण त्यांनी पूर्ण केल्याचा अहवाल राज्य माहिती आयोगास सादर करण्यास सक्ती करावी.
- १३) कार्यालयास अथवा विभागास माहिती अधिकार अर्जांचे, अपिलांचे व तक्रारींचे प्रमाण जास्त असेल तिथल्या कार्यालयाचे कलम-४ चे त्यांच्या प्रचार व प्रसाराबाबतची तपासणी (Audit) यंत्रणेमार्फत करून त्याचा अहवाल राज्य माहिती आयोगास पाठविण्याची व्यवस्था करण्यात यावी. (कलम-१९ (८)(क);(६) नुसार) माहितीच्या अर्ज व अपिलांबाबत कार्यालयात स्वतंत्र टपाल व्यवस्था करण्याचे सुचविले.
- १४) ब-याचशा सार्वजनिक प्राधिकरणांनी अतिशय कनिष्ठ स्तरावरच्या अधिका-यांना व कर्मचा-यांना जन माहिती अधिकारी तसेच प्रथम अपिलीय अधिकारी नेमलेले असल्याने ज्यांच्याकडे माहिती उपलब्ध आहे त्यांच्याकडून अपेक्षित प्रतिसाद वरिष्ठांकडून त्यांना मिळत नाही. यास्तव, जेष्ठता असलेल्या अधिका-यांना जन माहिती अधिकारी व प्रथम अपिलीय अधिकारी म्हणून नेमणे योग्य राहिल.
- १५) जन माहिती अधिका-यांचे पद निर्देशन करताना, कार्यालयातील सर्वसाधारणपणे कामाचा पुरेसा अनुभव व दर्जा असणा-या अधिका-यालाच जन माहिती अधिकारी करणे आवश्यक आहे. असे निर्दर्शनास येत की, वरिष्ठ अधिकारी ही जबाबदारी कनिष्ठातले कनिष्ठ अधिकारी/कर्मचारी यांच्यावर ढकलून स्वतः नामानिराळे राहण्याची प्रवृत्ती वाढत आहे.

५.८

राज्य माहिती आयोगाच्या सन २०१३ च्या अहवालातील शिफारशी :-

- १) माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५ च्या कलम-७ (५) अन्वये दारिद्र्य रेषेखालील व्यक्तींकडून कोणतीही फी आकारण्यात येत नाही. मात्र, आता या प्रकरणांमध्ये ब-याचशा सार्वजनिक प्राधिकरणांना अनेक अडचणी येत आहेत. यास्तव, यापूर्वी जे अर्जदार दारिद्र्य रेषेखाली येत आहेत त्यांना ५० पृष्ठांपर्यंत मोफत माहिती देण्यात यावी व न्दानंतर त्यांचेकडून विहित शुल्क आकारण्यात यावे, अशी शिफारस करण्यात आली होती. या शिफारशीचा पुनरुच्चार करण्यात येत असून शासनाने याबाबत कलम-२७ नुसार आदेश निर्गमित करावेत, अशा सूचना करण्यात येत आहेत.

